קבֵּץ

בְּתוֹךְ הַנַּחַל

דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים, מְעִירִים וּמְחַזְּקִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר **בְּתוֹךְ הַנַּחַל** נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה נִמְצָאִים, וּמִתּוֹךְ נַחַל קָדוֹשׁ זֶה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת עַם יִשְׂרָאֵל הַצְּמֵאִים, שֶׁנִּשְׁמְעוּ עַל־יְדֵי הָאִי״שׁ אֲשֶׁר עַל הָעֵדָה, כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, חִיּוּת נַפְשֵׁנוּ, רֹאשׁ חֲבוּרָתֵנוּ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב הָרַהַ״ץ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיטַ״א

לֵיל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת תשפ״ה

דִּבֵּר מוֹ״ר שְׁלִיטַ״א דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מִלְּמוּדֵי פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וְהַקֶּשֶׁר לְסְעֻדַת שָׁלוֹם־זָכָר לִשְׁנַיִם מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ

***

פָּתַח וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטַ״א: שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת, הוּא לְמוּד נוֹרָא וְנִפְלָא שֶׁל הִתְחַזְּקוּת לְכָל אָדָם בַּאֲשֶׁר הוּא; כִּי הִנֵּה עַל כָּל אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, וּלְכָל אֶחָד יֵשׁ 'עָבָר' מְשֻׁלּוֹ - שֶׁנָּפַל הֵיכָן שֶׁנָּפַל וְנִשְׁלָךְ הֵיכָן שֶׁנִּשְׁלָךְ, וְהוּא שָׁבוּר מְאֹד מִזֶּה, וְנוֹפֵל בַּחֲלִישׁוּת־הַדַּעַת גְּדוֹלָה וְכוּ', וּבָא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ - 'עַמּוּד הַהִתְחַזְּקוּת', וּמְגַלֶּה לָנוּ: 'אַדְרַבָּה! זֶה חֵלֶק מֵהַהִתְקַדְּמוּת שֶׁלְּךָ!'... זֹאת אוֹמֶרֶת: אָמְנָם יָרַדְתָּ וְנָפַלְתָּ, אֲבָל אִם אַתָּה מְחַזֵּק עַצְמְךָ, וְלֹא נוֹפֵל בְּדַעְתְּךָ, דַּיְקָא מִזֶּה אַתָּה יָכוֹל לַעֲלוֹת וּלְהִתְקַדֵּם הַלְאָה!

וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א', סִימָן כב), שֶׁזֶּהוּ מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת קיט:) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה ג, ו): "וְהַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ" - 'אֵין אָדָם עוֹמֵד עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה אֶלָּא־אִם־כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶם'; כִּי דַּיְקָא אִם הָיָה לוֹ כִּשָּׁלוֹן וִירִידָה, זֶה מַה שֶּׁמַּעֲמִיד אוֹתוֹ עַל רַגְלָיו לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ וּלְהַגִּיעַ לְדְבָרִים גְּדוֹלִים מְאֹד!

וּבִפְרָט כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וַאֲמִתִּית, מִבְּאֹר בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא פו.) שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נֶהְפָּכִים כָּל הָעֲוֹונוֹת לִזְכֻיּוֹת, וּכְמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל (שָׁם בַּתּוֹרָה הַנַּ״ל) אֶת הַפָּסוּק (יִרְמְיָה נ, כ) **"בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם ה' יְבֻקַּשׁ אֶת עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ"** - שֶׁיִּתְבַּקְּשׁוּ עוֹד וָעוֹד עֲוונוֹת כְּדֵי לַהֲפֹךְ אוֹתָם לִזְכֻיּוֹת, וְזֶה הָעִנְיָן הָאָמוּר, שֶׁדַּיְקָא מַה שֶּׁאָדָם נָפַל וְנִשְׁלַךְ - מֵבִיא אוֹתוֹ לִדְבָרִים גְּדוֹלִים, וְאִלּוּלֵי זֶה - לֹא הָיָה מַגִּיעַ לְזֶה...

וְהִנֵּה, אָסוּר לוֹ לָאָדָם לְשָׁאוֹל קֻשְׁיוֹת - 'מִדּוּעַ עָבַר עָלַי כָּךְ וְכָךְ', 'לָמָּה הֲצִרַכְתִּי לַעֲבֹר כְּאֵלֶּה דְּבָרִים קָשִׁים' וְכוּ', כִּי בָּזֶה צְרִיכִים אֶת מִדַּת הַתְּשִׁתִּיקָה - לְשְׁתֹּק! וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן (וַיִּקְרָא י, ג) "וַיִּדֹּם אַהֲרֹן" - לְדֹם!

רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמוּנָה, סִימָן טו): **'כְּשֶׁנּוֹפֵל אֵיזֶה קֻשְׁיָא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזַי תִּשְׁתֹּק, וְעַל־יְדֵי הַתְּשִׁתִּיקָה מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּעַצְמָם יָשִׁיבוּ לְךָ תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹתֶיךָ'; כִּי הַמַּחֲשָׁבָה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, וּמַחְשָׁבָה שֶׁל בַּר־יִשְׂרָאֵל - אֵינָהּ דָּבָר שֶׁל מַה־בְּכָךְ, וְאִם נוֹפֵל לָאָדָם אֵיזוֹ מַחֲשָׁבָה - זֶה לֹא לְחִנָּם!

וְזֹאת אָנוּ מוֹצְאִים בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁסִּפֵּר עַל זְקֵנוֹ הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נַחְמָן מֵהוֹרֶדֶנְקָא זִי״ע (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן ז): **'וְשָׁמַעְתִּי מַעֲשֶׂה מִזְּקֵנִי רַבִּי נַחְמָן זַ״ל, כְּשֶׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה: פַּעַם אֶחָד לֹא הָיָה לָהֶם לֶחֶם, וְלֹא אָכְלוּ כַּמָּה יָמִים, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאֵיזֶה עִיר, וְלֹא הָיָה שָׁם יְהוּדִים רַק יִשְׁמָעֵאלִים, וְלָקַח יִשְׁמָעֵאל אֶחָד אֶת רַבִּי נַחְמָן הַנַּ״ל, וְנָתַן לוֹ לֶאֱכֹל. וְהוּא כְּבָר לֹא אָכַל כַּמָּה יָמִים, וְנָטַל יָדָיו וּבֵרַךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, וְקֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל, בָּא לוֹ עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ: "אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן"** (מִשְׁלֵי כ״ג),

וּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁלָּנוּ אֵינָם דָּבָר רֵיק כְּלָל (כְּךָ אָמַר רַבִּי נַחְמָן זְקֵנוֹ הַנַּ"ל בְּסִפּוּרוֹ מַעֲשֶׂה זוֹ), וְלֹא יָדַעְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי כְּבָר בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה בְּדַעְתִּי לִמְנֹעַ מִלֶּאֱכֹל כְּלָל מֵחֲמַת הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת. אַחַר־כָּךְ בָּא עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ: "וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָּ" (מְלָכִים א׳ יז, ד), וְאָז אָכַל; וְרַבֵּנוּ זַ"ל מַסִּיק מִזֶּה, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה אֵיזֶנָּה דָּבָר סְתָמִי, וְאִם בָּא כָּךְ עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ - כֵּן הוּא בֶּאֱמֶת.

וְהִנֵּה, מֵחֲמַת שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הִיא דָּבָר גָּבוֹהַּ מְאֹד, עַל־כֵּן צְרִיכִין לְהִזָּהֵר מְאֹד בִּקְדֻשָּׁתָהּ, וְיֵשׁ מַצָּבִים שֶׁלֹּא שׁוֹאֲלִים שְׁאֵלוֹת - סוֹתְמִים אֶת הַפֶּה, וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּעַצְמָהּ מְשִׁיבָה תֵּרוּץ, בִּבְחִינַת הַמּוּבָא בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת (מַעֲשֶׂה יג), שֶׁאָמַר אֶחָד שֶׁהַשְׁתִּיקָה שֶׁלּוֹ הִיא בְּחִינַת מָעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, כִּי יֵשׁ עָלָיו מְקַטְרְגִים הַרְבֵּה וְכוּ', וְהוּא בִּשְׁתִיקָתוֹ מְתָרֵץ את הַכֹּל! עַל־יְדֵי מַה שֶּׁהוּא שׁוֹתֵק לְבַד! וּלְשׁוֹן רַבֵּנוּ שָׁם: "כִּי הוּא עוֹשֶׂה רַק אֵיזֶה שְׁתִיקָה וְהוּא תֵּרוּץ עַל הַכֹּל"... - אֵיזֶה גִּלּוּי נוֹרָא שֶׁל רַבֵּנוּ!

הַכְּלָל, אָסוּר לוֹ לָאָדָם לְהַקְשׁוֹת שׁוּם קֻשְׁיוֹת עַל עֶבְרוֹ - מַדּוּעַ עָבַר כָּךְ, וְלָמָּה הֻצְרַךְ לְכָל זֶה וְכוּ', רַק יָקִים "יַיִן אַהֲרֹן" - לִדֹּם וְלִשְׁתֹּק!

וְהַלְּמוּד הַזֶּה מֻנָּח בְּתוֹךְ פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ; פָּרָשָׁתֵנוּ מַתְחִילָה עִם עִנְיַן הַתְּפִלּוֹת שֶׁל יִצְחָק וְרִבְקָה לִזְכוֹת לִילָדִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא", וּמוּבָא בְּשֵׁם צַדִּיקִים, שֶׁבֶּאֱמֶת יִצְחָק אָבִינוּ הִתְפַּלֵּל עַל הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ חִסָּרוֹן לָאָדָם - הַחִסָּרוֹן הוּא בַּשְׁכִינָה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רנט), וְאָכֵן זֶה רַק הָיָה "לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ" אֲבָל בֶּאֱמֶת הוּא הִתְפַּלֵּל עַל הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל כֵּן "וַיֶּעְתַּר לוֹ' ה'", וְזָכוּ לְהַפְקֵד.

וּמַמְשִׁיכָה הַפָּרָשָׁה: "וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ" - רִבְקָה אִמֵּנוּ מַרְגִּישָׁה שְׁנוּיֵי רְצוֹנוֹת בְּתוֹךְ בִּטְנָהּ... הִנֵּה הִיא עוֹבֶרֶת לְיַד בֵּית־הַמִּדְרָשׁ - הוּא רוֹצֶה לָצֵאת, וְהִנֵּה עוֹבֶרֶת לְיַד בֵּית עֲבוֹדָה־זָרָה - הוּא רוֹצֶה לָצֵאת... 'מַה קּוֹרֶה פֹּה?' תָּהֲתָה. כִּי עֲדַיִן לֹא יָדְעָה שֶׁהֵם שְׁנֵי תִּינוֹקוֹת. "וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה'" - הִיא הֵבִינָה שֶׁמַּכְרִחִים פֹּה עֵצָה מִפִּי הַצַּדִּיקִים...

וְזֶה יִדּוּעָה הַקֻּשְׁיָא: הֲרֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ לָמַד שָׁם בְּבֵטֶן אִמּוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עִם הַמַּלְאָךְ (נִדָּה ל:), וְהֶרְאוּ לוֹ אֶת כָּל מַה שֶּׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג בְּזֶה הָעוֹלָם (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קפח), אִם־כֵּן מַדּוּעַ הוּא רוֹצֶה לָצֵאת?... מֵילָא עֵשָׂו - רוֹצֶה כְּבָר לָלֶכֶת לְכָל הַטֻּמְאָה שֶׁלּוֹ, אֲבָל יַעֲקֹב - מַדּוּעַ לוֹ לָצֵאת אִם הוּא לוֹמֵד אֶת הַכֹּל?...

וּבְכָלָל, הֲרֵי בִּיצִיאָתוֹ - הוּא שׁוֹכֵחַ אֶת הַכֹּל, וְהוּא אָבֵל עַל כָּל מַה שֶּׁשָּׁכַח, וּצְרִיכִים לְנַחֵם אוֹתוֹ, וּבַמֶּה מְנַחֲמִים אוֹתוֹ? בְּמַאֲכָלֵי אֲבֵלִים - חוּמוּס וּפוֹלִים וְכוּ', וּמָה הָעִנְיָן בָּזֶה?

עַל זֶה תֵּכֶף מַמְשִׁיכָה הַפָּרָשָׁה לְסַפֵּר עַל גְּדִילָתָם שֶׁל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו, וְעוֹשִׂים 'קְפִיצָה' מֵהֶהָרְיוֹן שֶׁל רִבְקָה, אֶל הַבַּר־מִצְוָה שֶׁל שְׁנֵי יְלָדֶיהָ - יַעֲקֹב וְעֵשָׂו; בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְטַר הַסַּבָּא־קַדִּישָׁא אַבְרָהָם אָבִינוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת נֶכְדּוֹ עֵשָׂו יוֹצֵא לְתַרְבּוּת רָעָה (רַשִׁ"י בְּרֵאשִׁית כה, ל), וְעַל־כֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ הֵכִין לְאָבִיו יִצְחָק "נְזִיד עֲדָשִׁים", שֶׁהוּא מַאֲכָל אֲבֵלִים, וּמַדּוּעַ הוּא מַאֲכָל אֲבֵלִים? אוֹמֵר רַשִׁ"י: **סְבָּה רִאשׁוֹנָה** - מֵחֲמַת שֶׁהוּא מַאֲכָל עָגֹול, רֶמֶז שֶׁגַּלְגַּל הוּא הַחוֹזֵר בָּעוֹלָם'; **סְבָּה שְׁנִיָּה** - כִּי אֵין לוֹ פֶּה, מֵחֲמַת שֶׁהוּא עָגֹול, וְכֵן הָאֵבֶל, אָסוּר לוֹ לְדַבֵּר.

וּפֹה מֻנָּח הַלִּמּוּד הָאָמוּר: 'אֵין לוֹ פֶּה' הוּא עִנְיַן הַשְׁתִיקָה הַנַּ"ל, שֶׁהִנֵּה "גַּלְגַּל הוּא הַחוֹזֵר בָּעוֹלָם", וְלִפְעָמִים עוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל־מִינֵי דְּבָרִים קָשִׁים בְּחַיָּיו, וְהוּא לֹא מֵבִין וְלֹא יוֹדֵעַ עַל מָה וְלָמָּה כָּל זֹאת, עַל זֶה אוֹמְרִים לוֹ: תִּשְׁתֹּק! כְּמוֹ הָעֲדָשִׁים - שֶׁאֵין לָהֶם פֶּה, אֶלָּא רַק מַחֲשָׁבָה! וּמַה תַּעֲשֶׂה? תִּבְרַח אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁזֶּה "עֲדָשִׁים" אוֹתִיּוֹת "יָדַע שְׁמִי" - הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכְּלֻלָּה שְׁמוֹתָיו יִתְבָּרַךְ (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קכד.), וּכְמוֹ שֶׁמְּבָרְכִים בִּבְרָכוֹת הַתּוֹרָה: "כֻּלָּנוּ 'יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ' וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ"; כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לִלְמֹד תּוֹרָה, הוּא דָּבוּק בִּשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי 'קֻדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא **וְאוֹרַיְתָא חַד הוּא'** (שָׁם, אַחֲרֵי עג.).

וְזוֹ הַנֶּחָמָה שֶׁמְּנַחֲמִים אֶת הַתִּינוֹק, שֶׁהִנֵּה הוּא אָבֵל עַל הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁכַח, וּמַדּוּעַ אֲפוּא מְלַמְּדִים אוֹתוֹ הַכֹּל וְאַחַר־כָּךְ הוּא שׁוֹכֵחַ וּצְרִיכִים לְנַחֲמוֹ? לְכְאוֹרָה עָדִיף שֶׁלֹּא יְלַמְּדוּהוּ וְלֹא צָרִיךְ לְהַשְׁכִּיחַ וְלֹא צָרִיךְ לְהִתְאַבֵּל וְלֹא צָרִיךְ לְנַחֵם... אֲבָל זֶהוּ הָעִנְיָן הָאָמוּר, כִּי מְלַמְּדִים

אוֹתוֹ: כָּךְ הוּא הַחַיִּים! שֶׁהִנֵּה עוֹבֵר עַל הָאָדָם דְּבָרִים קָשִׁים - הוּא שׁוֹכֵחַ אֶת הַכֹּל... יֵשׁ לוֹ צַעַר שֶׁל אֲבֵלוּת רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּבַמֶּה מְנַחֲמִים אוֹתוֹ? **עֲדָשִׁים** - שֶׁמִּצַּד אֶחָד אֵין לָהֶם פֶּה, וְהַמֶּסֶר הוּא בָּרוּר: תִּשְׁתֹּק וְאַל תִּשְׁאַל קְשָׁיוֹת מַדּוּעַ אֵרַע לְךָ כָּל זֶה, וּמִצַּד שֵׁנִי: 'יָדַע שְׁמִי' - עַתָּה תַּחֲזֹר אֶל כָּל הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁכַחְתָּ, וְתִזְכֶּה לְכֶפֶל כְּפָלַיִם!

וְהִנֵּה מָצִינוּ דָּבָר נִפְלָא בְּפָרָשַׁת יִתְרוֹ, אַחַר שֶׁיִּתְרוֹ הָיָה בְּכָל הָעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא הֵנִיחַ עֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁלֹּא עָבָדָהּ, הִתְקָרֵב לְעַם־יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: **"עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים"**; וּמִי כָּמוֹהוּ הָיָה לוֹ 'עָבָר' כָּל־כָּךְ בִּלְתִּי־זוֹהֵר?... עָבַר עָלָיו הַרְבֵּה חֹשֶׁךְ, וְהָיָה בִּמְקוֹמוֹת מְאֹד לֹא טוֹבִים, אֲבָל עַכְשָׁו הוּא בָּא וְאוֹמֵר בְּפֶה־מָלֵא: **"עַתָּה יָדַעְתִּי"** - אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת סוֹד הַתְּשׁוּבָה שֶׁנִּקְרָא 'עַתָּה' (בְּרֵאשִׁית־רַבָּה כא, ו), וְאֵיךְ שֶׁיְּכוֹלִים לָקַחַת אֶת כָּל הָעָבָר הֲלֹא־כָּל־כָּךְ טוֹב, וְלַהֲפֹךְ אֶת הַכֹּל!

שֶׁעַל זֶה מַמְשִׁיךְ מִיָּד: **"כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם"** - מָה הַכַּוָּנָה? אוֹמֵר הַתַּרְגּוּם: 'אֲרֵי בְּפִתְגָמָא דִּי חַשִּׁיבוּ מִצְרָאֵי לְמִדַּן יָת יִשְׂרָאֵל בֵּהּ דָּנִנּוּן'; מִסְבִּיר רַשִׁ"י, שֶׁהֵם רָצוּ לְאַבְּדָם בְּמַיִם - וְנֶאֱבְדוּ הֵם בְּמַיִם, וּמַמְשִׁיךְ רַשִׁ"י: **וְרַבּוֹתֵינוּ דְּרָשׁוּהוּ** (סוֹטָה יא.) **לְשׁוֹן 'וַיָּזֵד יַעֲקֹב נָזִיד'** (בְּרֵאשִׁית כה, כט.), **בַּקְּדֵרָה אֲשֶׁר בִּשְּׁלוּ בָהּ נִתְבַּשְּׁלוּ**; שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ **"כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ - עֲלֵיהֶם"**.

וְזֶהוּ הַלִּמּוּד לְעִנְיָנֵינוּ: אָדָם עָבַר מַה שֶּׁעָבַר, וְהָיָה הֵיכָן שֶׁהָיָה, עַתָּה יֵשׁ לוֹ הַכֹּחַ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה - **"עַתָּה יָדַעְתִּי"**, 'עַתָּה' לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה - וּלְהַכְנֵס שׁוּב אֶל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶּהוּ: **"כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ"** - שֶׁהִנֵּה הָיָה אָצְלוֹ עִנְיָן שֶׁל זְדוֹנוֹת וְכוּ', אֲבָל עַתָּה בְּכֹחַ תְּשׁוּבָתוֹ הַשְּׁלֵמָה - הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְזְכוּת, **"עֲלֵיהֶם"** לְטוֹבָה.

וְזֶהוּ שֶׁמֵּבִיא רַשִׁ"י אֶת דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ: 'זָדוּ' מִלְּשׁוֹן "וַיָּזֵד יַעֲקֹב נָזִיד", שֶׁזֶּה הָיָה תַּבְשִׁיל שֶׁל עֲדָשִׁים כַּנַּ"ל, וְהוּא כָּל הַלִּמּוּד הָאָמוּר: מִצַּד אֶחָד לֹא לְשָׁאֹל שׁוּם שְׁאֵלוֹת, כִּי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בָּזֶה מְאוּמָה - לָמָּה עָבַר עָלָיו כָּכָה וּמַדּוּעַ נַעֲשָׂה עִמּוֹ כָּךְ, שֶׁעַל זֶה מְרַמֵּז חֹסֶר־הַפֶּה שֶׁיֵּשׁ לַעֲדָשִׁים, אַךְ מֵאִידָךְ - 'עֲדָשִׁים' אוֹתִיּוֹת 'יָדַע שְׁמִי' כַּנַּ"ל, שֶׁזֶּהוּ הַמֶּטֶל עַל הָאָדָם שֶׁעָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר עַד עַתָּה - שֶׁיִּבְרַח אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה! **תְּקַדֵּשׁ אֶת הַדִּבּוּר שֶׁלְּךָ בְּדִבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה!**

נִמְצָא אִפּוֹא, שֶׁיֵּשְׁנָם שְׁנֵי צְדָדִים בְּפִיו שֶׁל הָאָדָם, שֶׁמִּצַּד אֶחָד יִשְׁתֹּק וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ עִם פִּיו כְּדֵי לְהַקְשׁוֹת קְשָׁיוֹת, וּמֵאִידָךְ - יִפְתְּחוֹ לְדִבְרֵי תוֹרָה, וְזֶהוּ דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי (בְּרָכוֹת א, ב): **'רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אָמַר, אִלּוּ הֲוֵינָא קָאִים עַל טוּרָא דְּסִינַי בִּשְׁעָתָא דְּאִתְיְהִיבַת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הֲוֵינָא מִתְבָּעֵי קוּמֵי רַחֲמָנָא דְּיִתְבְּרֵי לְבַר נַשָּׁא תְּרֵין פּוּמִין: חַד דְּהַוֵי לָעֵי בְּאוֹרָיְתָא, וְחַד דַּעֲבַד לֵיהּ כֹּל צוֹרְכֵיהּ'**; פֵּרוּשׁ: רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אָמַר, אִם הָיִיתִי עוֹמֵד עַל הַר סִינַי בְּשָׁעָה שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל, הָיִיתִי מְבַקֵּשׁ מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיִּבְרָא לִבְנֵי־אָדָם שְׁתֵּי פִּיּוֹת: עִם פֶּה אֶחָד יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְעִם הַפֶּה הַשֵּׁנִי יַעֲסֹק בִּצָּרְכָיו. מַמְשִׁיךְ הַיְרוּשַׁלְמִי: 'חָזַר וְמָר, וּמַה אִין חַד הוּא לֵית עָלְמָא יָכִיל קָאִים בֵּיהּ מִן דִּילְטוּרְיָא דִּילֵיהּ, אִילּוּ הַוּוּ תְּרֵין, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה'; פֵּרוּשׁ: חָזַר וְאָמַר, אַל לָנוּ לְהַרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁבָּרָא לָאָדָם רַק פֶּה אֶחָד, וּמָה אִם אָנוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ רַק פֶּה אֶחָד, אֵין הָעוֹלָם יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם מֵהַמִּלְשִׁינוּת וּלְשׁוֹן־הָרָע, אִם הָיוּ לָאָדָם שְׁתֵּי פִּיּוֹת, עַל־אַחַת־כַּמָּה־וְכַמָּה שֶׁהָיָה מַפְקִיר אֶת פִּיו לְדִבּוּרִים אֲסוּרִים...

הָעוֹלֶה מִכָּל זֶה לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ לָאָדָם רַק פֶּה אֶחָד, וּבְאוֹתוֹ הַפֶּה עָלָיו לְאַמֵּץ אֶת הַלִּמּוּד הָאָמוּר: מִצַּד אֶחָד - שֶׁיְּסִיתֵם פִּיו מִכָּל־מִינֵי שְׁאֵלוֹת וַחֲקִירוֹת וּסְפֵקוֹת שׁוֹנוֹת; **זֶה לֹא הָעִנְיָן שֶׁלְּךָ לָמָּה עָבַר עָלֶיךָ כָּל הֶעָבָר הַזֶּה, וּמַדּוּעַ הֻצְרַכְתָּ לַעֲבֹר דֶּרֶךְ כֹּה אַרְכָּה כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדֻשָּׁה! אִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵינָם נִגְלִים לָנוּ כְּלָל!** אֲבָל מַה 'כֵּן'? תִּפְתַּח אֶת הַפֶּה שֶׁלְּךָ וּתְקַיֵּם 'יָדַע שְׁמִי' - לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, תֵּדַע אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ! תִּקָּבַע לְעַצְמְךָ שִׁעוּרִים קְדוֹשִׁים בַּתּוֹרָה - זוֹ הַנֶּחָמָה הֲכִי גְּדוֹלָה לָאָדָם!

וְעַל־פִּי־זֶה מוּבָן הֵיטֵב מַדּוּעַ "בָּא מַלְאָךְ וְסוֹטְרוֹ עַל פִּיו" דַּיְקָא, וְלֹא "עַל רֹאשׁוֹ" - שֶׁשָּׁם מָנַח הַמֹּחַ שֶׁעַל־יָדוֹ מֵבִין לִמּוּדוֹ וְכוּ', כִּי זֶהוּ הַלִּמּוּד הָאָמוּר: **הַכֹּל תָּלוּי דַּיְקָא "עַל פִּיו"** - שֶׁיֵּדַע הֵיטֵב מָתַי עָלָיו לִסְגֹּר אֶת פִּיו וְלִבְלֹם דִּבּוּרוֹ - לְבַל יַקְשֶׁה מַה שֶּׁלֹּא צָרִיךְ לְהַקְשׁוֹת, וּמֵאִידָךְ - שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ עִמּוֹ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה,

וּיקַיֵּם ״יָדַע שְׁמִי״, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה עוֹד לַחֲזֹר לְכָל מַה שֶּׁאִבֵּד...

וּבָזֶה נָבִין רֶמֶז נִפְלָא בְּעִנְיַן שֶׁהָלְכָה רִבְקָה לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר כִּדֵי לִשְׁאֹל בַּעֲצָתָם נֶאֱמָנָה: ״שֵׁם״ הוּא עִנְיַן ״יָדַע שְׁמִי״, ו״עֵבֶר״ הוּא רֶמֶז ל״עָבָר״ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁזֶּהוּ כָּל הַלִּמּוּד הָאָמוּר, שֶׁאַף אִם עָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר - הוּא הוֹלֵךְ לְ״שֵׁם״, לִלְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְדו״ק.

וְעַל־כֵּן רָצָה יַעֲקֹב אָבִינוּ כְּבָר לָצֵאת לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ בְּעֵת שֶׁעָבְרָה רִבְקָה לְיַד בֵּית־הַמִּדְרָשׁ, וְלִכְאוֹרָה יִפְלֶא: הֲלֹא הַמַּלְאָךְ לוֹמֵד עִמּוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּמַרְאֶה לוֹ כָּל הַהַשָּׂגוֹת שֶׁיֵּשׁ וְכוּ׳, וּמַדּוּעַ הוּא רוֹצֶה לָצֵאת לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ? אַךְ יַעֲקֹב אָבִינוּ יָדַע הֵיטֵב שֶׁזֶּה עִקַּר הַשְׁלֵמוּת - שֶׁהוּא יִשְׁכַּח אֶת הַכֹּל, וְיַעֲבֹר עָלָיו כָּזֶה דָּבָר לֹא פָּשׁוּט - אַחַר כָּל הַהַשָּׂגוֹת שֶׁהִשִּׂיג וְאַחַר כָּל מַה שֶּׁרָאָה וְלָמַד, לְפֶתַע יְאַבֵּד אֶת הַכֹּל... **אֲבָל תִּהְיֶה לוֹ נֶחָמָה** - ״בֵּית־הַמִּדְרָשׁ״, **שָׁם הוּא יֵשֵׁב וְיֶהְגֶּה בַּתּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה יִזְכֶּה לַחֲזֹר לְהַכֹּל בְּדֶרֶךְ שֶׁל יְגִיעָה אֲמִתִּית!**

[**מְסֻפָּר** עַל הַגְרָ״א זי״ע, שֶׁפַּעַם הִגִּיעַ אֵלָיו יַעֲקֹב אָבִינוּ וּבִקֵּשׁ לִלְמֹד עִמּוֹ: ״אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְיַגֵּעַ!״... הַמַּלְאָךְ לִמֵּד אוֹתוֹ הַרְבֵּה בְּלִי זֶה... וְעַכְשָׁו הוּא רוֹצֶה אֶת הַיְגִיעָה וְדַיְקָא עַל־יָדָהּ לַחֲזֹר אֶל הַכֹּל!].

וְיכוּלִין לְהַמְתִּיק אֶת כָּל הָאָמוּר בְּטַעַם מִנְהָג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים, שֶׁמַּתְחִילִין לִלְמֹד עִם יְלָדִים גְּמָרָא פֶּרֶק ״אֵלּוּ מְצִיאוֹת״ שֶׁבְּמַסֶּכֶת בָּבָא־מְצִיעָא, וּבֶאֱמֶת פֶּלֶא הוּא: וְכִי לֹא חֲסֵרִים פְּרָקִים אֲחֵרִים בַּשַׁ״ס לִלְמֹד עִם יְלָדִים - וּפְרָקִים הַרְבֵּה יוֹתֵר קַלִּים לַהֲבָנָה, וְגַם בְּמַסֶּכֶת בָּבָא־מְצִיעָא בְּעַצְמָהּ, אִם כְּבָר מַתְחִילִים - שֶׁיִּהְיֶה מֵהַפֶּרֶק הָרִאשׁוֹן... וּמַדּוּעַ מַתְחִילִין דַּיְקָא פֶּרֶק ״אֵלּוּ מְצִיאוֹת״? הַתְּשׁוּבָה הִיא, כִּי בָּזֶה מְגַלִּים לַיֶּלֶד: זוֹ **הַמְּצִיאָה** שֶׁלְּךָ שֶׁנֶּאֱבְדָה מִמְּךָ **בְּעֵת לֵידָתְךָ**! דְּהַיְנוּ, כִּי בֶּאֱמֶת הַכֹּל הָיָה שַׁיָּךְ אֵלָיו לִפְנֵי־כֵן, וּבָא הַמַּלְאָךְ וְהִשְׁכִּיחַ מִמֶּנּוּ הַכֹּל, וְעַתָּה הוּא מַתְחִיל אֶת לִמּוּד הַגְּמָרָא עִם הַגִּלּוּי שֶׁל ״**אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ**״ - זֶה שֶׁלְּךָ! זוֹ ״מְצִיאָה״ הַשַּׁיֶּכֶת אֵלֶיךָ! וְאָכֵן, עָבַרְתָּ מַה שֶּׁעָבַרְתָּ, וְזֶה נִשְׁכַּח מִמְּךָ, וְאַתָּה מֻצָּר עַל כָּךְ, אֲבָל עַכְשָׁו אַתָּה מְקַבֵּל נֶחָמָה אֲמִתִּית בָּזֶה שֶׁאַתָּה חוֹזֵר לְהַכֹּל, וְלֹא שׁוֹאֵל שׁוּם שְׁאֵלוֹת עַל הֶעָבָר, רַק מְקַיֵּם ״יָדַע שְׁמִי״, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְהַצְלִיחַ בְּדַרְכּוֹ, וְלַחְטֹף חַיֵּי נֶצַח בָּעוֹלָם הַזֶּה.

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲזֹר, שֶׁהַיְלָדִים יִכָּנְסוּ בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ, וַאֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לְקַדֵּשׁ אִמְרֵי־פִינוּ בְּדִבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל תּוֹרָה, תְּפִלָּה, אֱמוּנָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, וּבְקָרוֹב יִתְגַּלֶּה מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ וּתְהֵא הַגְּאֻלָּה הַשְׁלֵמָה!

